

УДК 378:070.4+82-93

Надія Миколаєнко

ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ДИТЯЧИХ ОСВІТНІХ ВИДАНЬ

Становлення нової освітньої парадигми в українській освіті зумовлене соціально-економічними перетвореннями, інтенсивним розвитком сучасних технологічних процесів, підвищенням вимог до майбутнього фахівця, зокрема редактора. Це значною мірою вимагає нових оригінальних підходів і рішень удосконалення підготовки молодих спеціалістів, а саме формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань. У цьому контексті актуальності набуває дослідження про становлення та розвиток дитячих освітніх видань, яке і є одним із компонентів формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань.

Окреслена проблема визначена у полі наукового пошуку сучасних дослідників: С. Антонової, Н. Вернигори, Ю. Єлісовенко, Е. Огар, Ю. Стадницької, М. Тимошика, Н. Шевченко та ін.

Мета статті – охарактеризувати періоди розвитку дитячих освітніх видань, а також визначити їх значення у формуванні професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань.

Логіка нашого дослідження передбачає з'ясувати поняття “дитячі освітні видання”. Здійснений аналіз фахових і спеціальних джерел дає можливість тлумачити дефініцію “дитячі освітні видання” як друковану продукцію, зміст якої спрямований на розвиток, навчання і виховання дитини та відповідає її віковим психолого-педагогічним характеристикам.

Дослідження виникнення та розвитку дитячих освітніх видань ми здійснюватимемо, керуючись принципом діакронії – (від грец. *dia* – через/крізь і *chronos* – час). Принцип діакронії використовується в суспільних науках, літературознавстві в якості історичного підходу до досліджуваних явищ [7, с. 337].

Перший період – предтечі книготворення (умовно VII ст. до н. е. – 1450 р. н. е.). Аналіз наукових джерел засвідчує, що за час свого існування книга пройшла досить складний шлях. Першими “книгами”, які дійшли до наших днів, були “кам’яні книги”, тобто написи на каменях. Такий матеріал був довговічним, але дуже громіздким, і треба було витратити багато часу та фізичних зусиль, щоб висікти на ньому тексти. Тому людство шукало більш прості та практичні матеріали для письма. Писали на пальмових листках, бамбуку, на обструганих дощечках з дерева, шовку, металі, шкірі.

У VII ст. у Китаї з'являється перша ксилографічна книга. Гравюри і текст для такої книги вирізували на дерев'яній дощечці, і вже з неї відтискали по дві сторінки на одній стороні аркуша паперу, який був винайдений китайцем Цай Лунси в 105 р. н. е. Після видруку аркуші складали в одну стопу. Китайська книга починалася з останньої сторінки, згодом так починали свої книги і японці. Наприклад, греки і римляни до IV ст. н. е. використовували також книги з дощечок чи пластинок зі слонової кістки, з'єднаних кільцями або ремінчиками. Такі книги, залежно від кількості дощечок, називали диптихом – 2 дощечки, триптихом – 3 дощечки і поліптихом – багато дощок. Сьогодні подібне скріплення використовується у календарях, записниках тощо.

У стародавніх слов'ян слово “књигы” означало вміння писати; грамотність; знання загалом. Головне соціальне завдання книги – служити розвиткові науки, освіти, допомагати виробництву, задовольняти естетичні потреби, допомагати вести господарство, розважати тощо [10].

Книжкова справа як одна з ознак рівня культури народу ніколи не виникала спонтанно. Цей процес зароджувався і розвивався повільно з урахуванням певних обставин і умов. Спростуємо один із міфів науки, за яким стверджувалося, що витоки рукописної справи необхідно вивчати з кінця IX ст., тобто з часу прийняття християнства на Русі. Однак нові факти, гіпотези і відкриття, зроблені вітчизняними і зарубіжними дослідниками, переконують в іншому – існуванні на українських землях рукописної та книготворчої справи до прийняття християнства князем Володимиром, свідченням чого нині виступають піктографічні тексти в печерах і гротах святилища “Кам'яна Могила”, “Велесова книга”, давньоукраїнські книги, показані місіонеру Кирилу в Херсонесі 860 р., реконструйована рукописна пам'ятка IX століття “Літопис Аскольда” [3].

Широкого розповсюдження книга отримала в епоху Середньовіччя. Наприклад, при університетах організовували майстерні з перепису книг – скрипторії. Наукові факти свідчать, що між 1426 і 1440 р., існувала книжкова майстерня в нідерландському місті Гарлемі, яку заснував Лауренс Костер (справжнє прізвище – Янсен). Однак книжки, виготовлені у майстерні Лауренса Костера, не збереглися в повному обсязі, а лише у фрагментах. Окрім того, на них не відбито ні імені майстра, ні міста, ні дати. Вивчаючи уцілілі фрагменти, збережені в музеях країн Західної Європи, з найбільшою вірогідністю науковці припускають, що головним здобутком майстерні Лауренса Костера було видання Еміля Доната “Латинська шкільна граматика”. Від прізвища автора навіть утворилася загальна назва – донатами називали всі латинські шкільні підручники [6, с. 31-32].

Отже, розвиток рукописних і ксилографічних книг передував появі друкарства, через який зусиллями талановитих майстрів були вироблені принципові засади книжкового мистецтва. Фактично скрипторії та книжкові майстерні були праобразами друкарень. У даний період кожен автор рукописної чи ксилографічної книги під впливом культурного розвитку своєї епохи особисто визначав якість виготовлення книги, що пропонуємо вважати першоосновами формування професійної культури редакторів.

Другий період – виникнення та поширення друкарства (перша половина XV ст. – кін. XVII ст.). На нашу думку, видавнича справа зазнала більшого розвитку з часу винайдення друкарського верстату. Точна дата народження книгодрукування невідома, однак історики стверджують, що ідею книгодрукування здійснив на практиці німецький винахідник Йоганн Гутенберг. Останнім часом сумнівною є Гутенбергова одноосібність нових відкриттів. Так, французькі історики дослідили наявність книгодрукування в місті Авіньйоні (Франція) у 1444–1446 рр. Організатором друкарні виявився новоприбулець із Праги (Чехія) Прокопій Вальдфогель, про якого поки що більше нічого і не відомо. За даними українського дослідника І. Михайлина, документально підтверджена версія відкриття друкарства пов'язана саме з іменем німецького сподвижника. Його справжнє прізвище – Генсфляйш, але життєві обставини примусили його взяти псевдонім – Гутенберг. Саме Й. Гутенбергові історія приписує відкриття способу виготовлення друкарських форм із застосуванням рухомих літер, створення ручного словоскладального пристрою для виготовлення відбитків виноградного преса, відкриття рецепту і якості шрифтів та хімічного складу друкарської фарби. Фахівці вважають, що Й. Гутенберг відкрив рецепт друкарського шрифту, яким до XX століття користувалася світова поліграфія: 70 частин свинцю, 25 – олова і 5 – сурми, що потребував для свого встановлення не однієї спроби. Друкарську фарбу, на відміну від усіх попередників, які розчиняли барвники у воді, Й. Гутенберг запропонував виготовляти на олійній основі [6, с. 32-33].

На думку науковців, вагомий внесок у розвиток друкарства зробив краківський видавець Швайпольт Фіоль, родина якого емігрувала з Німеччини до Польщі. Не відомо, де, коли і від кого Ш. Фіоль перейняв майстерність друку, однак, за історичними джерелами, саме після поїздок до Німеччини він змайстрував свою наступну диво-машину. За різними даними, Ш. Фіоль розпочав друкарську справу приблизно в 1489 році, винайнявши майстра, який виготовив для нього шрифт. Ним був краківський німець Рудольф Борсдорф [9, с. 22-23].

Видавнича продукція раннього періоду розвитку друкарства відзначається тенденцією до урізноманітнення тематичного спектру друків. Ус-

падкувавши від майстрів рукописання традицію підготовки книг для потреб церкви, друкарські цехи поступово розширюють тематичний діапазон друків. Уже із середини XVI ст. можна зауважити формування такої тематики видань: богослужбові, полемічні (наукові), навчальні та ін.

Наш науковий пошук засвідчив, що перші освітні дитячі видання датуються 1574 р., коли Іван Федоров надрукував перший у Східній Європі друкований підручник – *“Буквар”*. Для його укладання використано відомі раніше рукописні посібники для вивчення грамоти, граматичні статті з рукописних збірників різного походження. Так, після літер і складів вміщено добірку найважливіших молитов, пізніше – уривки з Книги притч Соломонових про необхідність навчання, моральні сентенції [4, с. 107].

Багато навчальної літератури випускали друкарні при братських школах. Наприклад, у Львівській братській друкарні було видано збірник *“О воспитании чад”* (1609 р.), а з богослужбових книг видавалися ті, що були корисними у шкільному навчанні – *“Часослов”* (1609 р.), *“Псалтир”* (1615 р.) [5]. З 1614 р. в Києво-Печерській лаврі почала працювати друкарня, що відіграла велику роль у розвитку освіти, науки і культури українського народу. Перші датовані книги, видані цією друкарнею, – *“Каноник”* (1614 р.) та *“Часослов”* (1616 р.). Із теологічною літературою Лаврська друкарня видавала для братських шкіл букварі та граматика, за якими навчалися діти в школах церковнослов'янської, грецької та латинської мов [1, с. 68].

Зауважимо, що першими книжками для дітей із картинками були видання Біблії та букварів. У 1658 р. було випущено книгу Я. Коменського *“Світ чуттєвих речей в картинках, або Зображення і найменування усіх найважливіших предметів у світі і дій у житті”*, яка призначена для навчання дітей латинської мови як у школі, так і в сім'ї. Вперше в історії навчальна література забезпечена численними ілюстраціями – 150 малюнками, виконаними самим Я. Коменським із великою художньою майстерністю. Підручник був перекладений багатьма мовами і служив зразком книги для початкового навчання дітей.

Таким чином, виникнення та поширення друкарства урізноманітнило тематичний спектр друків: богослужбові, полемічні (наукові), навчальні тощо, а також із винайденням друкарства автори одночасно були і редакторами друкованої продукції. Вони започаткували структуру навчальної книги, що зумовило необхідність спеціальних знань і вмінь (складові професійної культури) щодо друку дитячих освітніх видань.

Третій період – становлення та розвиток дитячих освітніх видань (XVII ст. – до початку XX ст.). Наприкінці XVII – на початку XVIII ст. під час царювання Петра I у Московському Печатному дворі побачили світ

підручники нового зразка: “*Буквар*” Ф. Полікарпова-Орлова (1701 р.), “*Арифметика*” Л. Магницького (1703 р.) та ін. Так, Ф. Полікарпов-Орлов уклав свій “*Буквар*” не лише для навчання царських дітей, а й для навчання дітей у звичайних школах. У “*Букварі*”, окрім російської, була граматики латинської та грецької мов. “*Арифметика*” Л. Магницького – це своєрідна енциклопедія знань у галузі арифметики, алгебри, геометрії та тригонометрії [8, с. 332].

Першою енциклопедією в сучасному розумінні став “*Технічний лексикон, або Універсальний англійський словник мистецтв і наук*”, укладений секретарем Королівського суспільства математиком Джоном Гаррісом і випущений у Лондоні (Великобританія) у 1704 р. Терміни розміщені в алфавітному порядку. Цікавим, на нашу думку, є те, що у створенні словника брав участь Ісаак Ньютон.

Розвиток видавничої справи у XVIII ст. характеризується початком цензури українських друків. Цензура у широкому розумінні означає нагляд за друком із метою попередження шкідливих, з точки зору уряду, друкованих творів. У вужчому значенні цього поняття маються на увазі заклади, яким спеціально доручено такий нагляд. Деталізованої цензури зазнали відомі видання цього періоду: “*Енеїда*” І. Котляревського (1798 р.), “*Граматики малоросійського наречія*” О. Павловського (1818 р.), “*Отыт собрания старинных песней*” М. Цертелева (1819 р.), “*Кобзар*” Т. Шевченка (1840 р.), “*Малороссийские песни*”, зібрані та видані М. Максимовичем (1827 р.) [13, с. 230-235].

Розвиток освітніх видань прискорила діяльність недільних шкіл. Так, у Києві на Подолі у 1859 р. відкрилася перша недільна школа, а до 1862 р. в Україні їх діяло понад 110. Недільні школи підтримували передові діячі культури і видавали підручники для них, зокрема Т. Шевченко підготував і видав “*Букварь южнорусский*”, П. Куліш – “*Граматику*”, О. Кониський – “*Шотницю*” [1, с. 129].

Зазначимо, що у 60-70 роках XIX ст. з’являється ціла бібліотечка української навчально-художньої літератури: “*Граматики задля українського люду*” Л. Яценка, “*Українська абетка*” М. Гатцука, “*Українська граматики*” І. Деркача, “*Домашня наука*” К. Шейховського, двотомний “*Букварь южнорусский*” В. Доброводського [13, с. 247].

Упродовж XIX-XX ст. був попит на друкування словників, однак серед видань особливе місце займає чотиритомний “*Словарь української мови*”, упорядкований Б. Грінченком і виданий у чотирьох тамах в Києві у 1907-1909 рр. Словник налічує понад 68 тисяч слів із народної та писемної мови. Зазначимо, що нині словником Б. Грінченка можна користуватися завдяки інтернет-мережі [12].

Таким чином, становлення і розвиток дитячих освітніх видань (XVII ст. – до початку XX ст.) характеризується появою підручників нового зразка, а також початком цензури українських друків. У цей період формуються ознаки редакторської діяльності у процесі виготовлення дитячих освітніх видань, однак над дитячими освітніми виданнями у якості редактора працювали автори дитячих текстів, художники, мовознавці, поліграфісти.

Четвертий період – дитячі освітні видання радянського періоду (1917 – 1991 рр.). Дослідження дитячих освітніх видань радянського періоду дає підстави стверджувати, що Велика Жовтнева революція зумовила глобальні зміни в усіх сферах суспільного життя. Політика молодшої радянської влади була спрямована на поширення ідеології цієї влади, боротьбу з неграмотністю тощо. Останнє зумовило необхідність у створенні великої кількості друкованої продукції: листівки, плакати, газети, журнали, книги, підручники.

Зауважимо, створення у 1922 році піонерської організації спричинило виникнення піонерських журналів: *“Барабан”* (1923–1926 рр., потім поєднався із *“Піонером”*), *“Юні будівельники”* (1923–1925 рр.), *“Юні товариші”* (1922 р.), *“Піонер”* (з 1924 р.); спеціальні журнали для сільських дітей: *“Іскорка”* (1924–1933 рр.), *“Дружні діти”* (1927–1953 рр., у 1933–1937 рр. виходив під назвою *“Колгоспні діти”*).

Серед великої кількості різноманітних дитячих і юнацьких видань за часи Радянського Союзу відмітимо популярність дитячої газети *“Піонерська правда”*. Її перший номер вийшов 6 березня 1925 року за редакцією Миколи Бухарева. Газета дала поштовх для розвитку багатьох письменників, які дебютували на її сторінках зі своїми творами. На сторінках *“Піонерської правди”* друкувалися виступи державних і суспільних діячів, учених, письменників, спортсменів і вчителів з усіх куточків Союзу [5].

Наголосимо, що у 60-70-х рр. XX ст. зі значним зростанням кількості показників поліграфічної продукції активно розвивається процес формування типології видань, які з певними змінами набували нинішніх форм. Тому різні види видань, розраховані на значно ширше коло читачів, впродовж досить короткого часу набували досконалого вигляду за змістом та конструкцією.

Попит на періодику для дітей у радянський період постійно зростав. Саме у 50–80-х рр. XX ст. в Україні найбільш поширеними були журнали для дошкільнят і молодших школярів *“Мурзилка”*, *“Веселі картинки”*, а для дітей середнього віку – *“Піонер”* та *“Вогнище”*. У цей же час у нашій державі видаються журнали *“Малютко”*, *“Піонерія”*, *“Барвінок”*, *“Зірка”*, а у сфері дитячої газети монополію захопила *“Піонерська правда”*.

Отже, науковий пошук дає підстави стверджувати, що різноманітність дитячих освітніх видань за радянського періоду зумовлювала необхід-

ність спеціальної підготовки редакторів, зокрема знання дитячої психології та педагогіки. Даний період зумовлює появу професії редактора.

П'ятий період – розвиток дитячих освітніх видань незалежної України (1991 рік і донині). Новий етап розвитку видавничої справи розпочато із прийняттям незалежності України. Це підтверджують нормативні документи: Указ Президента України “Про державну програму розвитку національного книговидавництва і преси” (26.02.1995 р.); Закон України “Про видавничу справу” (5.06.1998 р.); Указ Президента “Про деякі питання державної підтримки книговидавничої справи” (23.07.1998 р.); Закон України “Про додаткові заходи державної підтримки книговидавництва і розповсюдження” (9.11.2000 р.) [13, с. 469-472]; Указ Президента “Про проведення в Україні у 2007 році Року української книги” (15.12.2006 р.). У 2010 р. вийшов Указ Президента України “Про Державну премію України в галузі освіти”, яка присуджується громадянам України за видатні досягнення в галузі освіти за різними номінаціями. Так, у номінації “дошкільна і позашкільна освіта” відзначають за створення посібників, дитячої літератури, що відповідають сучасним вимогам і сприяють ефективному вихованню дітей, оволодінню ними знаннями, уміннями, навичками, за досягнення в розробленні та впровадженні в систему діяльності позашкільного закладу оригінальної виховної системи з високим результатом виховного впливу на навчання, розвиток і соціалізацію дітей, у тому числі за навчально-методичні роботи в галузі позашкільної освіти. Також у номінації “загальна середня освіта” Державну премію присуджують за створення підручників, навчально-методичної літератури, які відповідають сучасним вимогам і сприяють ефективному оволодінню знаннями [14].

Виділимо позитивні тенденції розвитку видавничої справи в цілому і дитячих освітніх видань зокрема за останні десять років незалежності України: активне тиражування навчальних і дитячих видань по всій Україні регіональними видавництвами; боротьба за право видавати україномовні підручники, енциклопедії, довідники, словники тощо; традиційне проведення книжкових заходів: ярмарки, фестивалі, форуми, виставки, презентації; достойне представлення української книги на міжнародному ринку; виникнення різноманітних конкурсів видавничої продукції, спрямованої на формування свідомого громадянина; поживлена діяльність бібліотек щодо придбання книжок саме українських видавництв.

За інформацією Державної наукової установи “Книжкова палата України імені Івана Федорова”, в Україні у I півріччі 2013 р. було випущено 902 видання для дітей і юнацтва [2].

Вивчення літературних джерел дозволяє зробити висновок, що типологія, структура, тенденції розвитку дитячих освітніх видань незалежної України розширюються, одночасно формуються і компоненти професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань.

Отже, розвиток дитячих освітніх видань – складний різнобічний процес, що зазнає впливу багатьох чинників історичного, соціально-економічного, політичного і культурного характеру. Дитячі освітні видання активно взаємодіють із різними інституціями освіти, науки й культури і є важливим елементом виховання, соціалізації підростаючого покоління; складовою формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань.

Посилання:

1. *Бокань В.* Історія культури України : навч. посібник / *В. Бокань, Л. Польовий.* — Київ : МАУП, 1998. — 232 с.
2. Зведені адміністративні дані про випуск книг і брошур в Україні у I півріччі 2013 року (за інформацією Державної наукової установи “Книжкова палата України імені Івана Федорова”). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=106879&cat_id=34099
3. *Ісаєвич Я. Д.* Виникнення та розвиток друкарства в Україні. — [Електронний ресурс] / *Я. Д. Ісаєвич.* — Режим доступу : <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult241.htm>
4. *Ісаєвич Я. Д.* Літературна спадщина Івана Федорова / *Я. Д. Ісаєвич.* — Львів : Вища школа, 1989. — 191 с.
5. *Колосова Е.* Когда появилась и о чем писала “Пионерская правда”? // Школа жизни. — 19 мая 2007. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://shkolazhizni.ru/archive/0/n-5781/>
6. *Михайлин І. Л.* Історія української журналістики. Період становлення: від журналістики в Україні до української журналістики : підручник для вищої школи. — Вид. 3-тє, доповнене і поліпшене / *І. Л. Михайлин.* — Х. : Прапор, 2005. — 320 с.
7. Новый энциклопедический словарь. — М. : Большая Российская энциклопедия : РИПОЛ классик, 2004. — 1456 с.
8. *Овчинников В.* Історія книги: Еволюція книжної структури : навч. посібн. / *В. Овчинников* — Львів : Світ, 2005. — 420 с.
9. *Осадча О. В.* Доля української книги від її народження до сьогодні // Поліграфія і видавнича справа. — 2008. — № 1 (47). — С. 22—26.
10. *Сава В.* Основи техніки творення книги : навч. посібник / *В. Сава.* — Львів : Каменяр, 2000. — 136 с.
11. Словарь української мови / Упор. з дод. влас. матеріалу *Б. Грінченко* : в 4-х т. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://hrinchenko.com/>
12. *Стадник О. В.* Навчальна книга Галичини другої половини XIX – початку XX ст. (видання та функціонування) // Поліграфія і видавнича справа : Науково-технічний збірник / За ред. *Л. Степанюк.* — Л. : Українська академія друкарства, 1998. — № 34. — С. 244—251.
13. *Тимошик М. С.* Історія видавничої справи : Підручник. — 2-ге вид., виправлене / *М. С. Тимошик.* — Київ : Наша культура і наука, 2007. — 496 с.
14. Указ Президента України “Про Державну премію України в галузі освіти”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929/2010>.

References (transliterated and translated):

1. *Bokan V., Pol'ovyi L.* Istoriia kultury Ukrainy : navch. posibnyk (The cultural history of Ukraine : tutorial). Kyiv, 1998. 232 p.
2. Zvedeni administratyvni dani pro vypusk knyh i broshur v Ukraini u I pivrichchi 2013 roku (za informatsiieiu Derzhavnoi naukovoï ustanovy “Knyzhkova palata Ukrainy imeni Ivana Fedorova”). (Summary administrative data on the publication of books and brochures in Ukraine in the first half of 2013 (according to the State Scientific Institution “Ivan Fedorov Book Chamber of Ukraine”). — [Electronic resource]. — Mode of access : http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=106879&cat_id=34099
3. *Isaievych Ia. D.* Vynyknennia ta rozvytok drukarstva v Ukraini (The emergence and development of printing in Ukraine). — [Electronic resource] — Mode of access : <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult241.htm>
4. *Isaevych Ia. D.* Literaturna spadshchyna Ivana Fedorova (Ivan Fedorov's Literary Heritage). Lviv, 1989. 191 p.
5. *Kolosova E.* Kogda pojavilas' i o chem pisala “Pionerskaja pravda”? (When did “Pioneer truth” appear and what did it write about?) // School of Life. — 19 May 2007 — [Electron resource]. — Mode of access : <http://shkolazhizni.ru/ / archive / 0 / n-5781/>
6. *Mykhailyn I. L.* Istoriia ukrainskoi zhurnalistyky. Period stanovlennia: vid zhurnalistyky v Ukraini do ukrainskoi zhurnalistyky : pidruchnyk dlia vyshchoi shkoly (History of Ukrainian journalism. The period of formation: from journalism in Ukraine to Ukrainian journalism : a textbook for higher school). Kharkiv, 2005. 320 p.
7. Novyj jenciklopedicheskij slovar' (New Encyclopedic Dictionary). Moscow, 2004. 1456 p.
8. *Ovchinnikov V.* Istoriia knyhy: Evoliutsiia knyzhnoi struktury : navch. posibn. (Books History: Evolution of book structure : tutorial). Lviv, 2005. 420 p.
9. *Osadcha O. V.* Dolia ukrainskoi knyhy vid yii narodzhennia do sohodennia (The fate of Ukrainian books from birth to the present). // Printing and Publishing, 2008. № 1 (47). P. 22—26.
10. *Sava V.* Osnovy tekhniky tvorennia knyhy : navch. posibnyk (Basic techniques of creating books : tutorial). Lviv, 2000. 136 p.
11. Slovar ukrainskoi movy / Upor. z dod. vlas. materialu *B. Hrinchenko* : v 4-kh t. (Ukrainian Language Dictionary in 4 vols). — [Electronic resource]. — Mode of access : <http://hrinchenko.com/>
12. *Stadnyk O. V.* Navchalna knyha Halychyny druhoi polovyny XIX – pochatku XX st. (vydannia ta funktsionuvannia) (Educational book of Galicia in the second half of the 19th – the beginning of the 20th centuries (publication and functioning). // Printing and Publishing : Scientific and technical collection. Lviv, 1998. № 34. P. 244—251.
13. *Tymoshyk M. S.* Istoriia vydavnychoi spravy : pidruchnyk (The history of publishing : textbook). Kyiv, 2007. 496p.
14. Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pro Derzhavnu premiiu Ukrainy v haluzi osvity” (Decree of the President of Ukraine “On the State Prize of Ukraine in the field of education”). — [Electronic resource]. — Mode of access : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929/2010>.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2013

Н. Миколаенко

Возникновение и развитие детских образовательных изданий

В статье охарактеризованы периоды развития детских образовательных изданий, а также определено их значение в формировании профессиональной культуры будущих редакторов детских образовательных изданий. Обосновано особенности каждого из периодов развития детских образовательных изданий. Доказано, что с появлением книгопечатания состоялось массовое распространение печатной продукции, в частности детских образовательных изда-

ний. Отмечено, что исследование о становлении и развитии детских образовательных изданий является одним из компонентов формирования профессиональной культуры будущих редакторов детских образовательных изданий. Акцентировано, что развитие детских образовательных изданий – сложный разносторонний процесс, который испытывает влияние многих факторов исторического, социально-экономического, политического и культурного характера. Подчеркнуто позитивное влияние детских образовательных изданий на воспитание и социализацию подрастающего поколения, их взаимодействие с различными институтами образования, науки и культуры.

Ключевые слова: профессиональная культура, редактор, книгопечатание, издательское дело, детские образовательные издания, детская периодика.

N. Mykolaienko

Emergence and Development of Children's Educational Books

The author of the article characterizes periods of children's educational publications development, and determines their importance for professional culture formation of future editors of children's educational publications. The features of each of the periods in the development of children's educational publications are revealed. It is proved that with the advent of book-printing a mass distribution of printed materials, children's educational publications in particular, began. It is noted that the study of the formation and development of children's educational editions is one of the components of formation of professional culture of future editors of children's educational publications. The author pays attention that the development of children's educational editions is a complex process influenced by many factors of historical, socio-economic, political and cultural nature. The positive impact of children's educational publications on education and socialization of the younger generation and their interaction with various institutions of education, science and culture is emphasized.

Key words: professional culture, editor, book-printing, publishing business, children's educational editions, children's periodicals.

Рецензент – доктор педагогічних наук,
професор Г. М. Лактіонова